

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod:	21 June 2023
Teitl:	Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol 1/1/23 – 31/3/23
Pwrpas yr adroddiad:	Darparu diweddariad i'r Aelodau ynglŷn â'r gwaith a wnaed gan yr adain archwilio mewnol yn ystod y cyfnod dan sylw

Bu i'r Pwyllgor ystyried y Strategaeth Archwilio Mewnol blynyddol 2022/23 yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2022 lle pennwyd y prif feysydd gwaith i'r cynllun archwilio 2022/23. Ddaru'r Cynllun cynnwys adolygiadau a gafodd eu dwyn ymlaen o gynllun archwilio'r flwyddyn flaenorol, archwiliadau rheolaidd ee ardystio grantiau a gwaith cafodd ei flaenoriaethu ar sail risg, a ddefnyddir gan yr Adain Archwilio Mewnol er mwyn ffurfio barn sicrwydd.

O ran 2022/23, cynhaliwyd y asesiad risg yn ogystal â ddefnyddio gwybodaeth ychwanegol o Cofrestr Risg Corfforaethol y Cyngor gan fod y Cyngor yn wynebu risgiau newydd sy'n newid o hyd. Bydd AM felly yn asesu ei waith yn barhaus, gan ystyried anghenion a blaenoriaethau newidiol y Cyngor yn rheolaidd.

Mae'r adroddiad cynnydd hwn yn nodi'r camau a gymerwyd hyd yma o ran cyflawni'r cynllun archwilio drwy ddarparu crynodeb o'r gwaith a wnaed. Mae hefyd yn nodi'r sefyllfa bresennol o ran adnoddau yn ogystal â chynllun gwella'r Adain.

Argymhelliad:	Ystyried y gwaith a wnaed a'r sefyllfa bresennol o ran yr Adain Archwilio Mewnol.
Rheswm dros y penderfyniad:	Er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor yn fodlon bod yr Adain Archwilio Mewnol yn ymgymryd â gwaith priodol a digonol i ddarparu sicrwydd realistig ar ddiwedd y flwyddyn gan ychwanegu gwerth a chynorthwyo'r Cyngor wrth gyflawni ei amcanion.
Atodiadau:	Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol 1/1/23-31/3/23
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro
Swyddog Adrodd:	Alex Jenkins Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
Dyddiad:	27 Ebrill 2023

Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu

Legal and Governance Services

Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Internal Audit Service

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol

Internal Audit Progress Report

1 Ionawr – 31 Mawrth 2023

Paratowyd gan: Alex Jenkins,
Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol

Dyddiad Cyhoeddi: 27 Ebrill 2023

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac
Archwilio: 21 Mehefin 2023

ADRODDIAD CYNNYDD ARCHWILIO MEWNOL

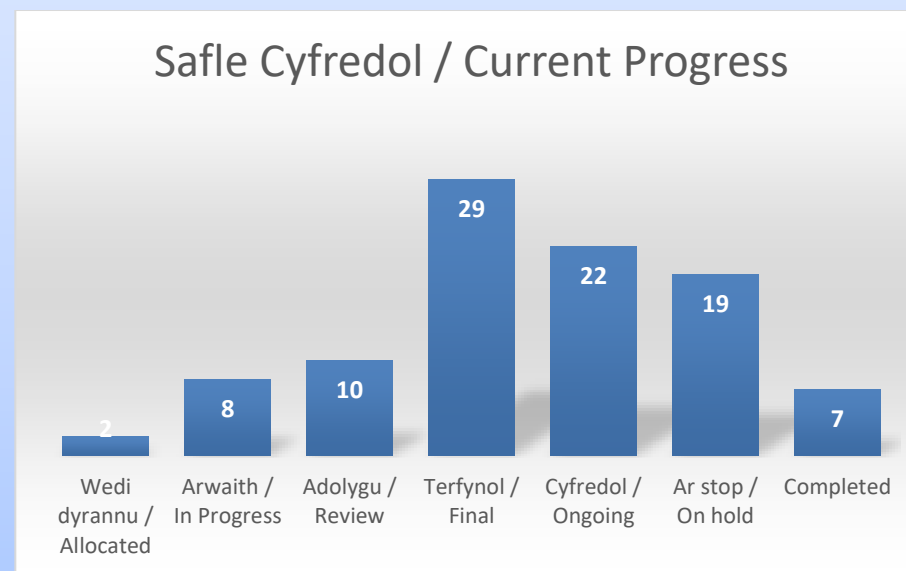
01/1/2023 – 31/3/2023

1 CYFLWYNIAD

- 1.1 Cyflwynwyd y Strategaeth Archwilio a'r Rhaglen Flynyddol am 2022/23 i'w gymeradwyo gan y Pwyllgor (PLIA) ar 10 Mawrth 2022.
- 1.2 Pwrpas yr adroddiad hwn yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r PLIA am y gwaith a wnaed gan y gwasanaeth Archwilio Mewnol (AM) yn ystod trydydd chwarter blwyddyn ariannol 2022/23 a thynnu sylw at unrhyw faes pryder a allai fod wedi dod i'r amlwg yn yr archwiliadau a gwblhawyd.
- 1.3 Ar 31/12/2022 roedd cyfanswm o 97 eitem yn y Cynllun Archwilio Dros Dro gweithredol. Roedd y rhain yn grynhoed o 69 darn o waith a gynlluniwyd yn cynnwys archwiliadau o'r Strategaeth Flynyddol & Cynllun. Cafodd y 28 eitem a oedd yn weddill eu hychwanegu yn ystod y tri chwarter cyntaf, h.y. gwaith ymatebol. Ceir rhagor o fanylion am y rhain yn Adran 3.

2 Y GWAITH ARCHWILIO A WNAED

- 2.1 Y Cynnydd a wnaed o ran y Cynllun Archwilio:

2.2 Cwblhawyd deg darn o waith yn ystod y chwarter (gweler y tabl isod) a bydd y rhain yn cael eu hystyried wrth benderfynu ynghylch barn flynyddol yr Adain Archwilio Mewnol:

Maes Archwilio	Math o Archwiliad	Sicrwydd
<p>Trethi Annomestig – Rheolaeth Allweddol</p> <p>Sgôp: Adolygiad yn ystyried trefniadau ar gyfer prosesu taliadau Trethi Annomestig a diwygiadau gan gynnwys gwahanu dyletswyddau; cysoniadau a monitro.</p>	Rheolaeth Allweddol	Sylweddol
<p>Credydwyr - Rheolaeth Allweddol</p> <p>Sgôp: Adolygiad yn ystyried trefniadau ar gyfer awdurdodi a thalu costau'r Cyngor a'r rheolaethau dros y broses dalu. NID yw'r sgôp yn cynnwys ystyriaeth o natur y gwariant na ph'un a gyflawnwyd gwerth am arian.</p>	Rheolaeth Allweddol	Sylweddol
<p>Mân Ddyledwyr – Rheolaeth Allweddol</p> <p>Sgôp: Adolygiad yn ystyried trefniadau ar gyfer codi anfonebau ac adennill dyledion sy'n ddyledus i'r Cyngor; monitro casglu ac adennill ôl-ddyledion a chysoni.</p>	Rheolaeth Allweddol	Sylweddol
<p>Adolygu'r Fframwaith Datganiad Llywodraethu Blynyddol - 2022/23</p> <p>Sgôp: Adolygiad llywodraethu sy'n ystyried effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu, yn enwedig yn y meysydd sy'n cael sylw penodol yng nghynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.</p>	Llywodraethu	Uchel
<p>GDPR mewn Ysgolion</p> <p>Sgôp: Mae'r adolygiad yn cynnwys gwirio cofrestrriad yn rheolaidd, i sicrhau bod gan bob ysgol CSC gofrestrriad dilys a chyfredol gyda Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. NID yw'r adolygiad yn cynnwys adolygiad o'r data a ddarparwyd i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.</p>	GDPR	Sylweddol
<p>Cyngor Chwaraeon Ceredigion</p> <p>Sgôp: Yn hanesyddol, mae AM yn paratoi ac yn archwilio cyfrifon blynyddol y corff erbyn ei Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol. Yn dilyn saib oherwydd y pandemig, archwiliwyd y cyfrifon o'r archwiliad blaenorol hyd at y pwynt pan gaewyd y cyfrif blaenorol er mwyn paratoi ar gyfer cyfrif newydd.</p>	Anrhydeddus / Cyfrifon	Anrhydeddus / Cyfrifon
<p>Gweithdrefnau Diogelu Corfforaethol</p> <p>Adolygu'r modd y mae diogelu yn cael ei lywodraethu gan gynnwys polisïau, gweithdrefnau a chanllawiau. Ni chynhaliwyd rhai profion oherwydd y pandemig.</p>	Diogelu	Canolig
<p>Paru Data - Moeseg</p> <p>Sgôp: Adolygiad yn rhoi sicrwydd yn erbyn niwed i enw da a cholledion ariannol oherwydd gweithgarwch twyllodrus. Gwirio bod aelodau staff yn Datgan a Chofrestru Buddiannau yn gywir.</p>	Moeseg	Cynghorol

Maes Archwilio	Math o Archwiliad	Sicrwydd
Cynllun Gofal Plant – Grant Cyfalaf Sgôp: Cais gwasanaeth i adolygu ffurflenni grant i sicrhau eu bod yn gywir ac yn gyflawn.	Ymchwiliad Arbennig	Grant
Ffurflen Ymateb Rheolwyr – Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 20/21 Sgôp: Cwblhau, monitro a diweddarau Ffurflen Ymateb Rheolwyr Archwilio Cymru ynglŷn â'r Fenter Twyll Genedlaethol	Ffurflen Ymateb Rheolwyr	Amherthnasol

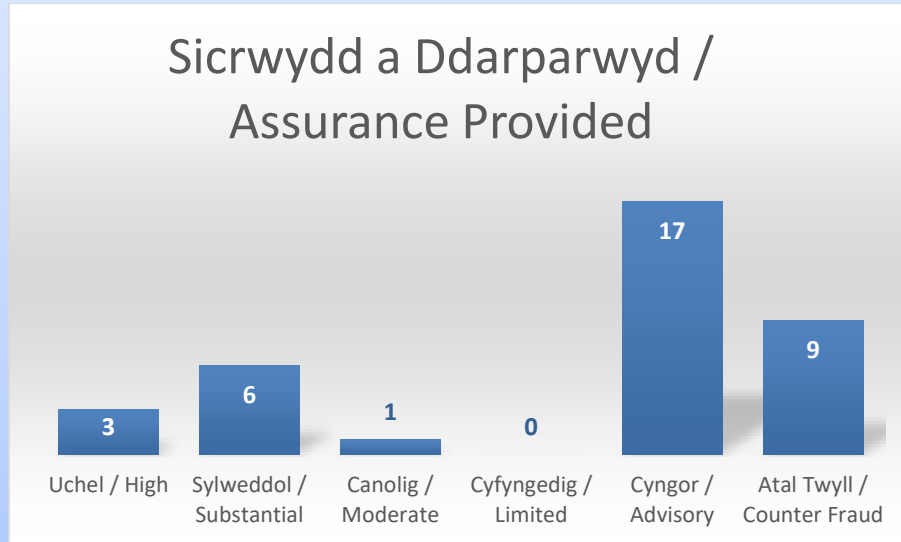
2.3 Rhestrir isod enghreifftiau o arfer da sydd wedi'i nodi o'r archwiliadau a gwblhawyd y chwarter hwn. Mae'r gwaith hwn hefyd yn rhan o'r broses sicrwydd flynyddol:

- **Trethi Annomestig**
 - ✓ **Monitro cyfraddau casglu a mynd ar drywydd taliadau hwyr yn brydlon**
- **Credydwy**
 - ✓ **Gweithdrefnau clir ar waith ar gyfer delio â chredydwy newydd a diwygiadau**
- **Mân Ddyledwyr**
 - ✓ **Monitro dyled yn rheolaidd**
 - ✓ **Gwahanu dyletswydd rhwng codi anfoneb a chasglu dyled**
- **Gweithdrefnau Diogelu Corfforaethol**
 - ✓ **Mae gan y Cyngor broses ymateb ac atgyfeirio glir ac effeithiol ar gyfer diogelu**
 - ✓ **Mae'r Cyngor wedi sefydlu Grwpiau Gweithredu Lleol**
 - ✓ **e-ddysgu gorfodol i'r holl staff**

2.4 Mae cyfanswm o 22 o eitemau yn ddarnau o waith sy'n parhau. Mae Archwilio Mewnol wedi nodi enghreifftiau o arferion da o blith y rhain yn ystod y chwarter. Bydd y rhain hefyd yn cael eu hystyried wrth ffurfio barn flynyddol yr Adain Archwilio Mewnol:

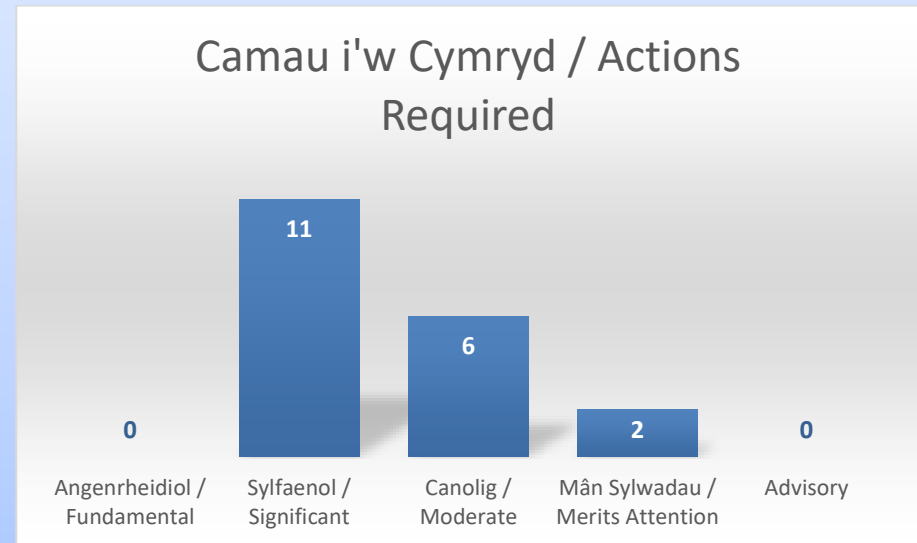
- **Cynllunio at Argyfwng a Pharhad Busnes** – Cynlluniau Parhad Busnes Corfforaethol yn cael eu hadolygu a'u diweddarau gan wasanaethau a staff Argyfyngau Sifil. Rhoddwyd hyfforddiant i Reolwyr Corfforaethol i ddatblygu cynlluniau i ymateb i ymosodiadau meddalwedd wystlo.
- **Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol** – cynigion prosiectau newydd wedi'u darparu a'r panel wedi gofyn am gamau gweithredu lle'n briodol.
- **Gweithdy i Reolwyr Corfforaethol** – rhoi diweddariadau i reolwyr ynghylch ffyrdd o weithio, polisïau a gweithdrefnau er gwybodaeth ac i ddatblygu rôl.
- **Seibergadernid a'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth** – mae'r Grŵp yn rhoi cefnogaeth weithredol, parodwydd a chyfeiriad i fynd i'r afael â risgiau seiber a'u lleihau, a gwella diogelwch seiber, diogelwch gwybodaeth a llywodraethiant y Cyngor.
- **NMWAG – Twyll**. Y nod yw rhannu gwybodaeth a sgiliau ar atal twyll er mwyn adeiladu cadernid drwy'r Awdurdodau Lleol. Cafodd ymatebion twyll Archwilio Cymru eu rhannu er mwyn penderfynu ar gyfeiriad y grŵp yn y dyfodol.

2.5 Mae'r lefelau o sicrwydd a ddarparwyd ar gyfer yr holl archwiliadau a gwblhawyd hyd yma eleni fel a ganlyn:

2.6 Ceir canllaw i'r meini prawf a ddefnyddiwyd i benderfynu ynghylch y lefel sicrwydd yn Atodiad I.

2.7 Cafodd cyfanswm o 19 o 'gamau i'w cymryd' eu hargymell yn yr adroddiadau a gwblhawyd yn ystod y chwarter. O'r rheiny, barnwyd bod 11 yn 'sylfaenol', 6 yn 'ganolig' a 2 yn mân sylwadau:

2.8 Amlinellir y meini prawf a ddefnyddiwyd i benderfynu ynghylch y 'camau i'w cymryd' yn Atodiad II

2.9 Mae'r 11 cam gweithredu sylfaenol a nodwyd yn ystod y trydydd chwarter i'w gweld isod:

Rheolaeth Allweddol Trethi Annomestig
A1
Pan fydd staff Trethi Lleol yn creu ac yn casglu taliadau, dylid gwirio'r taliadau a wnaed yn annibynnol. Yn ddelfrydol, ni ddylai unrhyw swyddog sydd â chaniatâd i greu debyd ar Academy allu casglu taliad ar yr un cofnod.
A2
Yn ddelfrydol, ni ddylai aelod o staff wirio ei adroddiadau gwallau/rhybudd ei hun. Dylid enwebu swyddog gwirio annibynnol i wirio sampl arferol o drafodion staff ar y system Paye.net. Dylid gwneud y rhain yn rheolaidd a'u dogfennu'n llawn. Mae hyn yn arbennig o bwysig lle nad oes lefel ddigonol o wahanu dyletswydd o fewn y systemau.
Rheolaeth Allweddol Credydwyr
A1
Dylid cymeradwyo cysoniadau yn brydlon ar ôl diwedd y mis.
Rheolaeth Allweddol Mân Ddyledwyr
A1
Dylid cymeradwyo cysoniadau yn brydlon ar ôl diwedd y mis.
GDPR mewn Ysgolion
A1
Nid yw un ysgol wedi cofrestru gyda Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ers nifer o flynyddoedd. Dylid ystyried e-bost ar y cyd gan y Swyddog Diogelu Data a'r Prif Archwilydd Mewnol.
Gweithdrefnau Diogelu Corfforaethol
A1
Dylid adolygu a diweddarau'r Polisi Diogelu yn unol â'r canllawiau a nodir yn y polisi ei hun. Dylai'r polisi: <ul style="list-style-type: none">• gynnwys cyfeiriad at Weithdrefnau Diogelu newydd Cymru Gyfan,• diweddarau cylch gorchwyl, swyddi ac aelodaeth gwahanol fyrddau a grwpiau,• egluro llinellau atebolrwydd ar draws y Cyngor (e.e. y siart llif yn y fersiwn gyfredol).• Egluro'r dosbarthiad adroddiadau gofynnol ar gyfer materion diogelu.
A2
Y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu sy'n gyfrifol am graffu ar faterion diogelu. Rhaid i Swyddogion Cyfrifol sicrhau bod adroddiadau/cynlluniau diogelu ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu cyn eu bod yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet neu'r Cyngor er mwyn i'r cynghorwyr herio holl weithgareddau diogelu'r Cyngor yn effeithiol

A3

Oherwydd pwysigrwydd a sensitifrwydd diogelu, dylid ystyried integreiddio diogelu yn llawn yn y broses rheoli risg.

Gan ddechrau gyda'r Fframwaith Rheoli Risg, byddai hyn yn sicrhau bod lles plant ac oedolion agored i niwed yn cael ei ystyried ym mhob gwasanaeth wrth ystyried risgiau a phrosesau.

A4

Dylai'r Polisi DBS / Recriwtio Diogel gael ei adolygu a'i ddiweddarau i ystyried unrhyw newidiadau i reoliadau a gweithdrefnau ers ei gymeradwyo.

A5

Dylid defnyddio dangosyddion perfformiad yn gyson mewn adroddiadau diogelu ar gyfer Oedolion a Phlant.

Dylai adroddiadau ar ddiogelu oedolion gynnwys digon o fanylion i sicrhau bod materion allweddol yn cael eu nodi'n brydlon a bod blaenoriaethau a safonau'n cael eu bodloni.

A6

Dylid ychwanegu argymhellion Archwilio Cymru at adran camau lliniaru'r Gofrestr Risg Gorfforaethol er mwyn blaenoriaethu meysydd i'w gwella ac olrhain cynnydd.

3. Ceir 28 eitem ymatebol yn y Cynllun Archwilio Mewnol Gweithredol fel a nodir yn y tabl (isod).

Maes Archwilio	Math o Archwiliad	Statws
Grant Caledi i Denantiaid Sgôp: Grantiau 2021 – gwirio sampl o geisiadau cyn talu; dilysu gwybodaeth a dogfennau.	Grant	Wedi'i gwblhau
Taliadau Costau Byw Sgôp: Aseswyd o ran sicrwydd ynghylch gweithdrefnau i wneud yn siŵr bod taliadau'n cael eu gwneud yn effeithiol a chywir a bod mesurau rheoli yn eu lle i leihau'r risg o dwyll.	Grant	Wedi'i gwblhau
Taliadau Gofalwyr Di-dâl Sgôp: Grantiau – gwirio sampl o geisiadau cyn talu; dilysu gwybodaeth a dogfennau.	Grant	Wedi'i gwblhau
Grant Cymorth Tai – Grŵp Llywio Sgôp: Aseswyd o ran sicrwydd ynghylch y gweithdrefnau sydd yn eu lle i wneud yn siŵr bod y Grŵp yn cael cymorth digonol ac yn cyflawni ei amcanion.	Rhoi sicrwydd	Parhau
Safonau Cymru Sgôp: Adolygu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol sy'n rhoi ystyriaeth i'r trefniadau sydd yn eu lle o ran cydymffurfio â gofynion Safonau Cymru.	LICD	Dan Adolygiad
Archwiliad Iechyd Llywodraethu Gwybodaeth Sgôp: Adolygiad annibynnol o ddigonolrwydd y trefniadau llywodraethu gwybodaeth presennol a lefelau aeddfedrwydd risgiau gwybodaeth	Risg / Rhoi sicrwydd	Wedi'i gwblhau
Cronfeydd Arian Mân ac Arian Parod – Cysoni diwedd blwyddyn i'r Cyfriflyfr Sgôp: Gwirio gweithdrefnau diwedd blwyddyn o ran cysoni arian imprest yn y cyfriflyfr, gyda chefnogaeth ffurflenni datganiadau gwasanaeth	System	Wedi'i ddyrannu
Incwm Harbyrau Sgôp: Cynhaliwyd profion i ategu'r cyfrif Harbyrau.	Cyfrif Ategol	Wedi'i gwblhau
Canolfan Lesiant Llanbedr Pont Steffan Sgôp: Rhoi cyngor ar ddiogelwch arian parod mewn Canolfannau Lles.	System	Parhau
Cyngor Chwaraeon Ceredigion – Gofynnwyd i'r Adain Archwilio Mewnol archwilio'r cyfrifon hyd at yr adeg y caewyd y cyfrif blaenorol er mwyn paratoi ar gyfer y cyfrif newydd.	Archwiliad Anrhydeddus	Dan Adolygiad
Crwner - Cymharu – Adroddiad Diwygiedig Sgôp: Gwnaed cais i ymgymryd â chymhariaeth bellach o ffioedd Cyfarwyddwyr Angladdau CSC o gymharu ag ALLau eraill.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Crwner – Tindr Sgôp: gwnaed cais i roi cyngor ar senarios yn y tendr.	Cynghori	Parhau
Crwneriaid - 'Ychwanegol' Sgôp: Gofynnwyd i'r gwasanaeth unwaith eto gymharu ffioedd Trefnwyr Angladdau Ceredigion â ffioedd Trefnwyr Angladdau Awdurdodau Lleol eraill Cymru	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Newid Hinsawdd, Erydu Arfordirol a Llifogydd Sgôp: Sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd y gwaith a wneir gan CSC yn yr ardal hon. Cynhaliwyd yr adolygiad gan Zurich Municipal.	Risg / Rhoi sicrwydd	Wedi'i ddyrannu
Cynllun Gofal Plant Sgôp: Asesu cydymffurfiaeth darparwyr â Thelerau ac Amodau'r cynllun Cynnig Gofal Plant.	Ymchwiliad Arbennig	Ar waith

Maes Archwilio	Math o Archwiliad	Statws
Canolfan Orffwys Frys Sgôp: Rhoi cyngor ar risgiau, llywodraethu a rheoli diogelwch arian parod.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Canolfan Orffwys Frys – Cronfa Arian Parod Sgôp: Darparu dilysiad annibynnol ar yr arian parod o'r Gronfa Arian Parod Frys.	Rhoi sicrwydd	Wedi'i gwblhau
Effeithiolrwydd y Grŵp Rheoli Aur – penderfyniad i'w wneud ar sgôp	Llywodraethu	Heb ddyrannu
Canolfan Lesiant Llanbedr Pont Steffan Sgôp: Rhoi cyngor ar risgiau a'r mesurau rheoli angenrheidiol pe byddai bwlch yn y ddarpariaeth systemau oherwydd trosglwyddo o ddarparwr meddalwedd TG.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Darpariaeth Swyddfa Ardal Leol Sgôp: Rhoi cyngor ar ddiogelwch arian parod mewn lleoliadau SAL dros dro.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Y Gronfa Ffyniant Bro – Aseiad o'r Risg Darparu cyngor ar gwblhau Aseiad Risg Archwilio Dwfn y Gronfa Ffyniant Bro sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau'r Cyngor ynghylch llywodraethu a moeseg.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Y Gronfa Ffyniant Bro – Cofrestr Datgelu Buddiannau a Lletygarwch Darparu sicrwydd i'r Swyddog Monitro am y gwaith o wirio'r Datganiadau o Fuddiannau ar gyfer archwiliad manwl Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynghylch Datgan Buddiannau a Lletygarwch gan Weithwyr	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Y Gronfa Ffyniant Bro – Cofrestr Datgelu Buddiannau a Lletygarwch Darparu sicrwydd i archwiliad manwl Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynghylch y polisïau a'r gweithdrefnau sydd ar waith o ran Datgan Buddiannau a Lletygarwch gan Weithwyr.	Cynghori	Wedi'i gwblhau
Llywodraethu – Prosiectau – Ymchwiliad Arbennig Adolygiad o'r prosesau llywodraethu mewnol o fewn prosiect ar ôl i'r Grŵp Arweiniol godi pryderon	Ymchwiliad Arbennig	Wedi'i gwblhau
Ymchwiliad Arbennig – Eitemau coll Sgôp: Ymchwilio i leoliad yr eitemau coll.	Ymchwiliad Arbennig	Wedi'i gwblhau
Ymchwiliad Arbennig – Eitemau coll – Adroddiad Ychwanegol Sgôp: Adolygiad o'r prosesau sy'n gysylltiedig â phrynu eitemau drwy'r tîm caffael ac ymchwiliad i leoliad yr eitemau sydd ar goll.	Ymchwiliad Arbennig	Dan Adolygiad
Ymchwiliad Arbennig – Prynu Cerbyd Sgôp: Ymchwilio i weithdrefnau awdurdodi.	Ymchwiliad Arbennig	Ar waith
Grant Cyfalaf Gofal Plant Sgôp: Adolygu bod ffurflenni grant yn unol â thelerau ac amodau.	Grant	Wedi'i gwblhau

4 **ADNODDAU**

- 4.1 Roedd digon o adnoddau ar gyfer Archwilio Mewnol yn ystod pedwerydd chwarter 2022/23.
- 4.2 Neilltuwyd 199 niwrnod i waith archwilio yn ystod y cyfnod 1 Ionawr 2023 i 31 Mawrth 2023, sy'n cynrychioli 108% o'r diwrnodau yr amcangyfrifwyd yr oedd eu hangen i gwblhau'r cynllun archwilio hyd at ddiwedd y flwyddyn.
- 4.3 Mae'r RhCAM yn parhau i gefnogi Grŵp Prif Archwilwyr Cymru (GPAC) sy'n sicrhau bod pob awdurdod yn dilyn arferion gorau ac yn gweithredu mewn ffordd gyson; ac yn cefnogi Grŵp Prif Archwilwyr Gogledd a Chanolbarth Cymru (GPAGChC) sy'n cymharu arferion ac yn rhannu dogfennau cyffredinol. Cynhelir y cyfarfodydd hyn gan ddefnyddio 'Teams'.
- 4.4 Yn ystod y flwyddyn, cyflwynodd y GPAGChC Is-Grŵp i ystyried Atal Twyll, sy'n medru treulio mwy o amser ar y pwnc penodol yma. Mae'r Is-Grŵp yma'n cael ei fynychu gan y Rheolwr Archwilio (ar Teams).
- 4.5 Mae pob aelod staff yn sicrhau ei bod yn bodloni unrhyw amodau sy'n ymwneud â datblygiad proffesiynol parhaus, a'i bod yn cwblhau hyfforddiant gorfodol y Cyngor. Yn ystod y flwyddyn:
 - Mae pob aelod o'r staff archwilio wedi gwneud y gweminarau a'r modiwlau e-ddysgu angenrheidiol. Roedd y system e-ddysgu wedi'i ail-ddatblygu ac roedd nifer o'r staff archwilio wedi gwneud cyrsiau diweddarau.
 - Mae'r RhCAM wedi cwblhau'r holl hyfforddiant ar Raglen Rheolwr Ceredigion.
 - Mae'r RhCAM ynghyd â staff eraill o AM lle bo hynny'n berthnasol wedi 'mynychu' gweminarau rheolaidd a gynhaliwyd gan Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol, CIPFA a Data Cymru.
 - Mae tri aelod o staff wrthi'n cwblhau cymwysterau Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol.
 - Mae'r Uwch Archwilydd wedi cwblhau ei chymhwyster fel Technegydd Atal Twyll Achrededig
- 4.6 Mae trefniadau hefyd ar waith i feithrin sgiliau staff y gwasanaeth AM yn barhaus yn y meysydd archwilio / digidol / TGCh / atal twyll, a hynny drwy gael hyfforddiant a thrwy danysgrifio i ffynonellau gwybodaeth fel Fforwm Llywodraethu Gwell CIPFA.

5 DANGOSYDDION PERFFORMIAD

5.1 Mae'r Dangosyddion Perfformiad y mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn eu defnyddio ar hyn o bryd i'w gweld isod ynghyd â ffigurau perfformiad Chwarter 4 (hyd yn hyn yn ystod y flwyddyn).

Dangosydd	Mesur	Targed	Chwarter 4 (hyd yn hyn yn ystod y flwyddyn)
Nifer yr archwiliadau a gwblhawyd	Nifer	-	36
Canran yr amser a gynlluniwyd ar ei gyfer sy'n cael ei dreulio ar archwiliadau.	%	80	108
Canran yr holiaduron rheoli ansawdd a ddychwelwyd.	%	50	89
Canran ymatebion y cleientiaid a oedd yn nodi eu bod yn 'fodlon' neu'n 'fwy na bodlon'.	%	95	100
Canran y camau a dderbyniwyd o gymharu â'r camau a gymerwyd	%	95	100
Nifer cyfartalog y diwrnodau rhwng diwedd yr archwiliad ac adeg cyhoeddi'r adroddiad drafft	Diwrnodau	10	1
Nifer cyfartalog y diwrnodau rhwng y cyfarfod ymadael a'r adroddiad terfynol	Diwrnodau	5	0.5

6 CYNLLUN GWELLA 2022/23

Cyf	Cydymffurfio â Safon	Camau Gweithredu Gofynnol	Dyddiad Targed	Cynnydd
1000	Ydi'r siarter archwilio mewnol yn: d) Sefydlu cyfrifoldeb y bwrdd ynghyd â rôl y swyddogion statudol (fel y Prif Swyddog Cyllid, Swyddog Monitro a'r Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig) o ran archwilio mewnol?	Diweddaru'r Siarter Archwilio Mewnol i gynnwys cyfrifoldebau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a Swyddogion Statudol mewn perthynas ag Archwilio Mewnol a cheisio cymeradwyaeth i'r Siarter	Adolygiad Siarter AM blynyddol nesaf	Wedi'i gwblhau. Mae'r Siarter Archwilio Mewnol wedi'i diweddaru a chafodd ei chymeradwyo gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 17.1.23.
1210	A oes gan y Prif Swyddog Archwilio gymhwyster proffesiynol, fel CMIIA/CCAB neu gyfwerth?	Dylai'r Cyngor roi cefnogaeth sylweddol i'r RhCAM i ennill cymhwyster proffesiynol Sefydliad Siartredig yr Archwilwyr Mewnol (CMIIA) cyn gynted â phosib.	Cyn gynted â phosib, o fewn 3 blynedd o'r penodiad	Mae cymhwyster RhCAM ar waith.
1311	Ydi monitro perfformiad parhaus yn cynnwys cael adborth rhanddeiliaid?	Holiaduron Rheoli Ansawdd i gael eu cyflwyno i'r rhai sy'n cael eu harchwilio. Cyflwynir Holiaduron Rheoli Ansawdd i'r rhai sy'n cael eu harchwilio mewn archwiliadau i ddod drwy Pentana.	Yn ystod 2022/23	Wedi'i gwblhau. Holiaduron Rheoli Ansawdd wedi'u cyflwyno ar gyfer pob adroddiad archwilio a gyhoeddwyd.

Cyf	Cydymffurfio â Safon	Camau Gweithredu Gofynnol	Dyddiad Targed	Cynnydd
2010	<p>Ydi'r Prif Swyddog Archwilio wedi pennu blaenoriaethau'r gweithgarwch archwilio mewnol mewn cynllun sy'n seiliedig ar risg ac a yw'r blaenoriaethau hyn yn gyson â nodau'r sefydliad?</p> <p>Ydi'r cynllun sy'n seiliedig ar risg yn cyflwyno:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Y gwaith archwilio i'w gyflawni? b) Blaenoriaethau priodol y darnau hynny o waith archwilio? <p>Amcangyfrif o'r adnoddau angenrheidiol ar gyfer y gwaith?</p>	<p>Dylai'r RhCAM newydd barhau i ddatblygu'r broses asesu risg i lywio'r cynllun blynyddol ar gyfer gweithgarwch archwilio mewnol ac amlinellu blaenoriaethau'r gwaith i'w gyflawni yn y cynllun.</p> <p>Mae hwn yn gyfle delfrydol i sicrhau bod y cynllun archwilio blynyddol yn alinio'n llawn â fframwaith rheoli risg y Cyngor a'i fod yn canolbwyntio ar y prif risgiau i'w amcanion strategol.</p>	O fewn 12 mis	<p>Wedi'i gwblhau. Mae'r RhCAM wedi datblygu'r broses asesu risg i ymgorffori Cofrestr Risg Gorfforaethol y Cyngor yn y Cynllun AM. Cymeradwywyd Strategaeth a Chynllun 2023/24 gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 10 Mawrth 2023.</p>
2050	<p>Ydi'r cynllun sy'n seiliedig ar risg yn cynnwys dull sydd wedi'i ddatblygu'n ddigonol i ddefnyddio ffynonellau sicrwydd eraill ac unrhyw waith a allai fod yn ofynnol er mwyn dibynnu ar y ffynonellau hynny?</p>	<p>Parhau i ddatblygu'r broses o fapio a chategoreiddio ffynonellau sicrwydd ar gyfer y Cyngor gan ddefnyddio'r model 'Tair Llinell'.</p> <p>Ar ôl ei gwblhau, dylid ymgorffori'r map yn y broses gynllunio ar gyfer archwilio blynyddol mewn perthynas â safon PSIAS '2050 Cydlyniant'.</p>	O fewn 12 mis	<p>Wedi'i gwblhau. Mae'r Map Sicrwydd yn defnyddio'r model 'Tair Llinell' ac mae'n cynnwys sylw eang i sicrwydd o ffynonellau eraill, yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol yn ogystal â risgiau eraill y mae AM yn ymwybodol ohonynt.</p>

Cyf	Cydymffurfio â Safon	Camau Gweithredu Gofynnol	Dyddiad Targed	Cynnydd
2220	<p>O ran ymrwymiadau ymgynghori, ydi'r archwilwyr mewnol wedi sicrhau dealltwriaeth gyda'r cleientiaid ynghylch y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Amcanion? b) Sgôp c) Cyfrifoldebau priodol yr archwilwyr mewnol a'r cleient a disgwyliadau eraill y cleient? 	<p>Cyflwyno proses ar gyfer dogfennu, cyhoeddi a chytuno ar sgôp archwilio ffurfiol gyda rheolwyr cyn i'r gwaith archwilio gychwyn.</p> <p>Mae'r tîm AM wrthi'n rhoi system feddalwedd archwilio mewnol newydd (Pentana) ar waith, sydd yn cynnwys swyddogaeth ar gyfer gosod sgôp archwiliad ac felly gellir ei ddefnyddio i'r diben hwn.</p>	O fewn 12 mis	Wedi'i gwblhau. Cafodd Dogfen ar gyfer gosod Sgôp ei chreu a fydd yn cael ei chyflwyno i'r rhai sy'n cael eu harchwilio fel ymgysylltiad ffurfiol cyn i'r archwiliad gychwyn er mwyn amlinellu sgôp ac amcanion pob archwiliad.
2421	Os oedd camgymeriad neu hepgor sylweddol mewn cyfathrebiad terfynol, a wnaeth y Prif Swyddog Archwilio gyflwyno'r wybodaeth wedi'i chywiro i bob un a dderbyniodd y cyfathrebiad gwreiddiol?	Diweddarau'r Llawlyfr Archwilio i gynnwys darpariaeth fel bod yr archwilydd perthnasol/RhCAM ac ati yn ailgyflwyno gwybodaeth wedi'i chywiro i bob un a dderbyniodd y cyfathrebiad gwreiddiol os yw adroddiad archwilio terfynol yn cynnwys camgymeriad neu'n hepgor yn sylweddol.	O fewn 3 mis	Wedi'i gwblhau.
2450	<p>Ydi'r cyfathrebiad [Barn Archwilio Mewnol Blynyddol] yn nodi'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Sgôp y farn gan gynnwys y cyfnod amser y mae'r farn yn berthnasol iddo? b) Unrhyw gyfyngiad o ran sgôp? c) Ystyriaeth i bob prosiect perthnasol gan gynnwys dibyniaeth ar ddarparwyr sicrwydd eraill? d) Y fframwaith rheoli neu risg neu feini prawf eraill a ddefnyddiwyd yn sail i'r farn gyffredinol? 	Cynnwys adran yn yr Adroddiad Blynyddol sy'n nodi unrhyw gyfyngiad ar sgôp y gwaith a gyflawnwyd gan Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn berthnasol.	Adroddiad Blynyddol nesaf (2022/23)	Wedi'i gwblhau. Mae'r Adroddiad Blynyddol sy'n cynnwys Barn Flynyddol Archwilio Mewnol wedi'i greu yn unol â chyfeirnod 2450 PSIAS a disgwyllir iddo gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 21 Mehefin 2023.

Cyf	Cydymffurfio â Safon	Camau Gweithredu Gofynnol	Dyddiad Targed	Cynnydd
2500	Ydi'r Prif Swyddog Archwilio wedi sefydlu proses fonitro a dilyn i fyny ar gamau rheoli i sicrhau bod y camau gweithredu y cytunwyd arnynt wedi'u gweithredu'n effeithiol neu bod uwch reolwyr wedi derbyn y risg o beidio â chymryd camau gweithredu?	Ailsefydlu'r broses ddilyn i fyny. Mae'r system Pentana yn cynnwys swyddogaeth dracio, felly pan fydd y system ar waith gellir ei defnyddio i'r diben hwn.	O fewn 6 mis	Wedi'i gwblhau. Mae'r broses o ran dilyn i fyny ar y camau a argymhellir wedi'i hadfer a chaiff y wybodaeth ei hadrodd gerbron y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Canllaw i'r meini prawf sicrwydd a ddefnyddiwyd:

Lefel:	Uchel	Sylweddol	Cymedrol	Cyfyngedig
Digonolrwydd y rheolaethau:	Mae rheolaethau ar waith i sicrhau bod amcanion y gwasanaeth yn cael eu cyflawni ac i amddiffyn y Cyngor yn erbyn risgiau rhagweladwy sylweddol. Ni chanfuwyd dim gwendidau sylfaenol.	Mae rheolaethau ar waith i sicrhau bod amcanion y gwasanaeth yn cael eu cyflawni ac i leihau risgiau rhagweladwy sylweddol. Nodwyd rhai meysydd i'w gwella.	Mae rheolaethau ar waith i raddau amrywiol. Nodwyd bylchau sy'n golygu bod y gwasanaeth yn agored i risgiau penodol. Mae angen sicrhau gwelliannau.	Ystyrir bod y rheolaethau yn annigonol. Mae angen cryfhau'r gweithdrefnau yn fawr gan sicrhau cydymffurfiaeth.
Risgiau:	Mân risgiau yn unig.	Mae'r cyfle yn bodoli i wella'r sefyllfa o ran bod yn agored i risg.	Mae angen cyflwyno rheolaethau ychwanegol a/neu wella cydymffurfiaeth.	Os na chaiff y rheolaethau eu gwella, mae'r Cyngor yn agored i risg sylweddol (colled ariannol fawr, colli enw da, methu â chyflawni amcanion allweddol y gwasanaeth).
Canllaw:	Nid oes angen cymryd camau gweithredu sylfaenol na sylweddol.	Nid oes angen cymryd camau gweithredu sylfaenol . Mae angen cymryd rhai camau gweithredu sylweddol.	Mae angen cymryd nifer o gamau gweithredu sylweddol.	Mae angen cymryd nifer o gamau gweithredu sylfaenol / sylweddol.
Camau dilynol sydd angen eu cymryd:	Archwiliad cychwynnol yn unig.	Camau dilynol o ran unrhyw gamau gweithredu sylweddol yn unig / hunanasesiad gyda samplau i ddangos tystiolaeth o gydymffurfio.	Camau dilynol i'w cymryd gan Archwilio Mewnol gan gynnwys cynnal profion sampl i sicrhau bod pob cam wedi'i weithredu ac i ailasesu'r sicrwydd.	Camau dilynol i'w cymryd gan Archwilio Mewnol gan gynnwys cynnal profion llawn i sicrhau bod pob cam wedi'i weithredu ac i ailasesu'r sicrwydd.

Canllaw i'r camau gweithredu fesul dosbarth:

Y camau gweithredu fesul dosbarth

Sylfaenol	Sylweddol	Cymedrol	Teilyngu sylw
Gwendid sy'n hanfodol i reoli'r risg o fewn y gwasanaeth. Angen rhoi gwybod amdano ac angen i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol roi sylw iddo.	Canfyddiadau pwysig sy'n nodi na chydymffurfiwyd â'r gweithdrefnau sydd wedi'u sefydlu a allai arwain at risg ariannol i'r gwasanaeth neu golli enw da.	Canfyddiadau pwysig sy'n nodi na chydymffurfiwyd â'r gweithdrefnau sydd wedi'u sefydlu ond nad ydyw'n risg fawr i'r gwasanaeth o ran colled ariannol / colli enw da.	Eitemau lle mae angen cymryd ychydig o gamau neu ddim camau o gwbl. Wedi'i gynnwys gan y gallai fod o ddiddordeb i'r gwasanaeth neu am ei fod yn rhoi cyngor ynghylch arferion gorau.